

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 31.10.2022

§ 395

Valtuustoaloite: Sateenkaarinuorisotyön mallin luominen tukemaan sateenkaarinuoria ja purkamaan sateenkaarinuoriin kohdistuvaa syrjintää KV

3066/00.01.01.03/2022

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Palvelupäällikkö Virpi Rantanen, p. 050 518 4498

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tässä yhteydessä tullut riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa / aiempi käsittely

Lahden kaupunki, Sivistyslautakunta, 11.10.2022

§ 117

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin esittelijän tekemällä muutoksella perusteluosaan.

Esittelijä

Vastuualuejohtaja, Lasten ja Nuorten kasvu Jämsén Virve

Päätösehdotus

Lautakunta päättää antaa vastauksenaan valtuustoaloitteeseen perusteluosassa esitetyn.

Käsittely

Asian käsittelyn kuluessa esittelijä muutti perusteluosan viimeisen kappaleen seuraavasti: "Aloitteessa toivotaan sateenkaarinuorille omaa nuorisonohjaajaa. Lahden nuorisopalveluissa ei ole sillä nimikkeellä toimivaa työntekijää, mutta työtä sateenkaarinuorten kanssa tehdään jo useamman työmuodon sisällä. Nykyisillä resursseilla työntekijöiden määrää ei voi lisätä, mutta toimintamuotoja ja osaamista voi aina kehittää vastaamaan nuorten tarpeita", muutetaan muotoon: "Nuorille pyritään tiedottamaan nuorisotyöntekijöiden erityisestä sateenkaarisensitiivisyydestä, jotta nuori tietää voivansa puhua asioistaan turvallisesti".

Perusteluosa

Valtuutettu Elisa Lientoa ja 13 muuta valtuutettua 23.5.2022:

"Me allekirjoittaneet esitämme, että Lahden kaupunki luo sateenkaarinuorisotyön mallin tukemaan sateenkaarinuoria ja purkamaan sateenkaarinuoriin kohdistuvaa syrjintää.

Meillä on velvollisuus turvata lapset ja nuoret koulussa suoralta ja epäsuoralta syrjinnältä niin henkilökunnan kuin toisten oppilaiden taholta. Moni sateenkaari nuori tuntee olonsa turvattomaksi, kohtaa väärinsukupuolittamista, identiteettinsä ohittamista sekä syrjivää puhetta ja käytöstä. Kouluterveyskyselyt osoittavat, että Sateenkaarinuoret kokevat lähes puolta enemmän huolta mielialastaan muihin nuoriin verrattuna. Joka viides heistä kokee ahdistuneisuutta tai masennusta, mikä on kolme kertaa muita yleisempää. Sateenkaarinuoret eivät saa

tarvitsemaansa tukea tällä hetkellä. Pelkkä informaatio verkossa ei korvaa kohtaamista turvallisten identiteettiä tukevan aikuisen kanssa.

Syrjintä kohdistuu nuoriin, mutta on ympäristön ongelma. Siksi olisi tärkeää, että syrjintään puututaan ja sitä ennalta ehkäistään aktiivisin keinoin yhteisötyöllä ja että nuorilla on tukea siellä missä he arjessaan liikkuvat, erityisesti suorittaessaan oppivelvollisuuttaan.

Sateenkaarinuoret eivät voi luottaa kaikkien kohtaamisten olevan psykologisesti turvallisia, sillä syrjivät asenteet ja mikroaggressiot ovat heille valitettavan yleisiä aikuisten kohtaamisessa. Heillä tulee olla helposti lähestyttävä aikuinen, jonka kanssa ottaa puheeksi sukupuoli- tai seksuaali-identiteettiin liittyvät kysymykset. Siksi esitämme, että Lahdessa luodaan Tampereen ja Pirkanmaan kokemusten pohjalta Lahden tarpeisiin sopiva sateenkaarinuorisotyön malli, johon kuuluu erityiset sateenkaarinuorisotyöntekijät.

Sateenkaarinuorten kohtaamiseen perehtyneet erityisnuorisotyöntekijöiden pitäisi olla saatavilla siellä, missä siellä missä nuoret ovat-, eli esimerkiksi kouluilla ja verkossa sekä erityisesti sateenkaarinuorilla tarkoitetussa nuorisotilassa.

Sateenkaarinuorisotyöntekijät tekisivät sekä yksilö- että yhteisöohjaamista. Sateenkaarinuorisotyöntekijöistä tulisi tiedottaa kaikkia peruskoululaisia, jotta jokainen nuori tietää kenen puoleen on turvallista kääntyä ja mistä tämän tavoittaa.”

Lausunto

Valtuustoaloitteessa otetaan kantaa ajankohtaiseen teemaan sateenkaarinuorten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta. Lahden lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025 on asetettu tavoitteita seksuaalisen häirinnän vähentämiseksi. Suunnitelman tavoitteena on, että

seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäisyn ja siihen puuttumisen toimet kuvataan yksikkökohtaisiin opiskeluhoitosuunnitelmiin (koulut ja oppilaitokset) tai osaksi muuta suunnitelmaa (Yhdenvertaisuussuunnitelma/ nuorisopalvelut). Lisäksi peruskoulujen toimintaa ohjaa Lahden perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Koulutyön tueksi suunnitelmaan on koottu tietoa ja oppaita mm. sukupuolten tasa-arvon edistämiseen, seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseen ja tunnekasvatukseen liittyen.

Kouluissa ja oppilaitoksissa koko henkilökunta on perehtynyt vuosittain lukuvuoden alkaessa materiaaleihin ja oppaisiin liittyen seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäisemiseen ja siihen puuttumiseen (OPH:n Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa, Seksuaalisen häirinnän ja väkivallan ehkäisy Päijät-Hämeen kouluissa ja oppilaitoksissa, Lahden perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma). Henkilökunnalle järjestetään myös koulutusta seksuaaliseen häirintään puuttumisesta.

Aloitteessa viitataan Tampereen ja Pirkanmaan malleihin. Tampereella toimii sateenkaarinuorten kohtaamispaikka Kaareva, jossa on kaupungin nuorisopalvelujen työntekijöitä ja he tekevät tiiviisti yhteistyötä paikallisen Setan, Tyttöjen tuvan, Poikien tuvan ja SPR:n kanssa. Seta ry pitää joka syksy yläkouluissa sateenkaari-aiheisen tunnin oppilaille.

Lahdessa sateenkaarinuorilla ja paikallisella Seta ry:llä on useita käyttövuoroja Multi-Cultissa. Nuorisopalveluiden nuurisonohjaaja, jolla on myös seksuaaliterapeuttikoulutus, toimii Setan nuorten illoissa toisena ohjaajana. Hän tekee sateenkaarinuorten kanssa myös yksilötyötä. Sateenkaarinuoria tuetaan Dominossa ja nuorten työ- ja valmennuspalveluiden yksilövalmennuksessa myös seksuaalisuuteen

liittyvissä asioissa. Esillä ovat mielen hyvinvoinnin ja omaan identiteettiin liittyvät haasteet. Sateenkaarinuoria käy myös nuorisotiloilla, joissa heidän on mahdollisuus keskustella nuorisonohjaajien kanssa. Kesällä 2022 pidettiin ensimmäinen sateenkaarileiri (päiväleiri). Leiriin osallistuneet nuoret olivat siihen hyvin tyytyväisiä.

Nuorisopalveluiden henkilökuntaa on koulutettu sateenkaarinuorten kohtaamiseen. Syksyllä 2021 seksuaaliterapeutit Mikko Ahtila ja Maarit Taipainen (Multi-Cultin nuorisonohjaaja) kouluttivat nuorisopalveluiden henkilökuntaa sateenkaarinuoren kohtaamiseen ja samalla annettiin työkaluja, joilla asiaa voidaan ottaa nuorten parissa puheeksi. Keväällä 2022 koulunuorisotyöntekijät saivat tietoa, millaisia erilaisia seksuaalikasvatuspaketteja Multi-Cultin nuorisonohjaaja voi pitää kouluilla. Parhailaan on käynnissä Sateenkaari nuori koulumaailmassa koulutukset (6 koulutustilaisuutta viikoilla 40-42) opetushenkilöstölle, opiskeluhuollon työntekijöille ja muille Lahden alueen toimijoille, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa. Koulutusten tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten parissa työskentelevien tietoa seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden käsitteistä, vähemmistöstressistä ja sen vaikutuksesta yksilöön, transprosessien kulusta Suomessa, normatiivisuudesta ja sen huomioimisesta sekä työtä ohjaavasta lainsäädännöstä.

Sateenkaarinuorten oma toiminta Multi-Cultissa jatkuu ja heitä tukeva muu toiminta kehittyy. Sateenkaarinuorten leiritoimintaa kokeillaan myös jatkossa, jotta mukaan saadaan useampia nuoria. Lahtelaisille sateenkaarinuorille on ollut tärkeää saada kokoontua turvallisesti omana ryhmänään, mutta heillä on oltava mahdollisuus olla mukana kaikissa nuorille suunnatuissa palveluissa ja toiminnoissa.

Sateenkaarinuorista ja seksuaalisuudesta keskustellaan myös muiden nuorten kanssa. Koululuokkien ja ryhmien käyttöön on Lahden nuorisopalveluiden valmistelemana tulossa seksuaalisuuteen liittyvä pakohuonepeli ja myös ohjaajakoulutuksia jatketaan. Lisäksi Päijät-Hämeen TUTKA -hankkeen osalta tuotettu opetusmateriaali turvataitokasvatukseen ala- ja yläkoulussa sekä toisella asteella on käytössä.

Nuorille pyritään tiedottamaan nuorisotyöntekijöiden erityisestä sateenkaarisensitiivisyydestä, jotta nuori tietää voivansa puhua asioistaan turvallisesti.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kv: muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: Kv

Kv: -